

HÅBET *synger*

Salmesangarrangement for konfirmander

Odense Domkirke d. 31. januar, 1. februar og 2. februar 2023

Det føles som om, verden er fuld af kriser lige nu! Klimaforandringer, krig i Ukraine og de stigende energipriser fylder vores medier med nedslående nyheder, og os med bekymringer og usikkerhed overfor fremtiden. Hvordan skal det gå, når isen smelter og vandet stiger, hvordan kommer mit liv og min verden til at se ud, når jeg bliver voksen og er der overhovedet håb for fremtiden?

Det korte svar er ja! Der er faktisk god grund til at være håbefulde. For dels er det ikke noget nyt – hver dag har sin plage, som der står i det nye testamente, og der har til alle tider været problemer, som har virket uoverstigelige, og dels har vi i dag bedre end nogensinde mulighed for at gøre noget ved det.

Men den vigtigste grund til, at vi kan håbe og tro på at det nok skal gå - selv når det ikke går, som vi håber - er at livet før alt andet er i Guds hænder. Han har skabt verden og dig og mig, og Han har givet os et løfte om, at Han vil følge os til verdens ende.

Vi er derfor ikke alene. Gud er med os, og Han skaber nyt liv hver eneste dag. Han tilgiver og støtter os, når vi falder. Han giver os en chance til – igen og altid, og Han minder os om, at livet ikke behøver være perfekt for at være godt. Og det samme gælder i øvrigt for os... Vi er velkomne, som vi er!

Og derfor har vi også en forpligtelse til at holde håbet oppe for hinanden, ikke at give op og give fortabt, men at blive ved med at tro på det gode og arbejde for det gode. For sådan giver vi håbet videre til dem, der har mistet det.

Sammen synger vi håbet frem!

INDHOLD

Salmeoversigt

- 1) Når jeg er træt og trist og modet svigter
- 2) Du spør' mig om håbet
- 3) Spænd over os dit himmelsejl
- 4) Et hus at komme til
- 5) I morgen er der ogs' en dag
- 6) Hold håbet op
- 7) Du som har tændt millioner af stjerner
- 8) Dejlig er jorden!

Undervisningsmateriale

Når jeg er træt og trist, når modet svigter

1. Når jeg er træt og trist, når modet svigter,
når hjertet føles tungt af sorg og pligter,
når det ser ud, som håbet altid taber,
da bøjer jeg mig ned
og søger trøst og fred
hos dig, min skaber.

2. Jeg ved, du ser på mig med milde øjne.
Du ser mit sande jeg og mine løgne.
Du tyder mine drømme, når jeg sover.
Du lærer mig at se,
mit liv er til at le
og græde over.

3. Jeg ser, du har, hvad hjertet længes efter.
Du siger, du har brug for mine kræfter.
Min ven, så bliv min Gud og arbejdsgiver.
Lad mig fra dette nu
kun gøre det, som du
mig foreskriver.

4. Så lægger jeg mit liv i dine hænder,
så ved jeg, uanset hvordan det ender,
når du blir stor i mig, og jeg blir lille,
da er der ingen død
og ingen verdens nød,
der kan os skille.

Hans Anker Jørgensen 1986/

Lasse Lunderskov 1975

NOTER

Hvor kan vi hente hjælp, når vi mister modet og synes alt er håbløst og uoverskueligt? Hos Gud, selvfølgelig, siger salmedigteren. For når vi ikke længere selv kan magte tilværelsen, så må vi gå til Ham, som kan og hente trøst.

Og trøsten består af flere ting:

- Nåde: Vi dømmes med mildhed.
- Tiltro: Gud kan bruge os – vi kan være hans redskaber i verden.
- Overgivelse: Når vi lægger os i Guds hænder, kan vi finde ro og hvile i troen på, at Gud altid vil det gode for os.
- Nærvær: Intet kan skille os fra Gud – ikke engang døden.

Salmen tager udgangspunkt i noget vi alle kender til: Nemlig at føle sig træt og modløs, trist og fuld af bekymringer. Den slags hører til livet, synes den at sige. Men der er altid trøst og håb at hente hos Gud – og kan vi ikke selv få øje på det, hjælper det at bede.

Spørgsmål til salmen, der kan tages op med konfirmanderne:

- Hvad tror du, digteren mener med, at vores "liv er til at le og græde over"?
- På hvilken måde har Gud brug for vores kræfter?
- Hvad betyder det at lægge sit liv i Guds hænder?
- Hvorfor er der ingen død, når Gud "blir stor i mig, og jeg blir lille"?

Du spør mig om håbet

1. Du spør mig om håbet – hvad er det
en længsel en stemning en storm?
en lysstribe ud over havet
en skygge der søger sin form?
men bedst som du tænker der ingenting er
så findes det
håbet
så findes det dér

2. Det sættes på altre i kirker
og står med sin sitrende glød
på bordet og her hvor vi samles
og deler det daglige brød
og bedst som du tænker der ingenting er
så lyser det
håbet
så lyser det dér

3. det skinner i mørket, vil gribes
og blive til hjælp der når frem
til steder hvor mennesker håber
at nogen vil håbe for dem
og bedst som du tænker der ingenting er
så vokser det
håbet
så vokser det dér

4. så mættes de sultne, så rejses
der huse, så bygges der bro,
så grønnes de stenede marker
og skove begynder at gro
og bedst som du tænker der ingenting er
så lever det
håbet
så lever det dér.

5. Du spør mig om håbet – hvad ved jeg?
fra Gud er det kommet engang
en længsel i solmørke hjerter
mod handling og tale og sang
og bedst som du tænker der ingenting er
så synger det
håbet
så synger det her.

*Lisbeth Smedegaard Andersen/
Mads Granum 2022*

NOTER

Salmen er skrevet i anledning af Folkekirkens Nødhjælps 100-års jubilæum, og den beskriver hvordan håbet findes overalt – også der hvor krig, nød og sult ellers kunne tage modet fra de fleste. Ja, netop som man tænker, at håbet ikke kan overleve, så vokser det alligevel frem og lyser op i selv de sværeste situationer. For håbet kommer fra Gud – og derfor vil der altid være håb at finde hos Ham.

Spørgsmål til salmen, der kan tages op med konfirmanderne:

- Salmen begynder med at spørge hvad håb egentlig er for noget. Hvad mener du, håb er?
- Hvad tror du, digteren mener med, at håbet "sættes på altre i kirker"?
- Salmen taler om at omsætte håb til handling – hvilke eksempler giver digteren på at håb er blevet til virkelighed?

Spænd over os dit himmelsejl

1. Spænd over os dit himmelsejl.

Rør jorden med din finger.

Lad himmelbuen være spejl
for lyset, som du bringer.

Sæt fredens bue som et skjold
mod mørke, død og krigens vold -
du himmelbuens Herre.

2. Skænk os det klare kildevæld,
som skaber liv i strømmen.

Vi finder ikke kilden selv,
så hold os fast på drømmen:
At du er livets kilde, som
får blinde til at se sig om -
du underfulde Herre.

3. Vær sol på vores mælkevej,
og varm os i din sfære.

Lad Hellig-ilden brede sig,
så vi får mod at bære
vor klode som en blomstereng,
et liv i broget sammenhæng -
du fællesskabets Herre.

Leif Rasmussen/ Hans Holm 1988

NOTER

Salmen er formuleret som en bøn til den treenige Gud – Fader, Søn og Helligånd.

I første vers bedes der til Gud som "himmelbuens Herre" – en henvisning til fortællingen om syndfloden og Noas ark. For da alt vandet igen er væk og dyrene, Noa og hans familie kommer ud af arken for at begynde et nyt liv, lover Gud at holde fred med verden. Og han sætter regnbuen på himlen som tegn på den fredsftale han har indgået med mennesket, for fremover vil han kun være livets Gud.

I andet vers bedes der til Gud som den "underfulde Herre". Her henviser digteren bl.a. til Jesus undergerninger; at han kalder sig selv for "livets kilde", helbreder de syge og får blinde til at se.

I tredje vers bedes der til Gud som "fællesskabets Herre", dvs. Helligånden, der med sin pinseild skaber forståelse og udbreder troen, håbet og kærligheden mellem mennesker.

Spørgsmål til salmen, der kan tages op med konfirmanderne:

- I kristendommen symboliserer regnbuen traditionelt fred. I dag har den fået en ny betydning, bl.a. som symbol på lige rettigheder for seksuelle minoriteter – hvorfor tror du, man har valgt regnbuen som symbol for det? – og hænger det sammen med den kristne forståelse?
- Hvad vil det sige, at Jesus er livets kilde?
- Hvad betyder det at "bære vor klode som en blomstereng, et liv i broget sammenhæng"? – og hvordan giver Helligånden os mod til det?

Et hus at komme til

1. Et hus at komme til,
velkommen her du være vil.
Bygget af sten, af ånd og krop,
rejser sig op,
solid, urokkelig,
et hus du trygt kan høre hjemme i.

2. Et hus at komme til,
velkommen her du være vil.
Et hus, hvor kærlighedens bud
folder sig ud,
hvor mismod mødes af
Guds løfte om at bære dig hver dag.

3. Et hus at komme til,
velkommen her du være vil.
Et hus for den, der søger trøst –
de, der af lyst
har åbnet døren ind,
hvor de før gik forbi på vejen hjem.

4. Et hus at komme til,
selvom du måske ikke vil
eller har brug for det du tar
med dig herfra.
Du altid hilses vil,
hvis du en anden gang søger hertil.

5. Et hus at komme til,
bli' her så længe som du vil.
Græd dine tårer ud hos Gud,
han rækker ud,
hvor håbløsheden gror
og planter troens frø dybt i din jord.

6. Et hus at komme til,
velkommen her du være vil.
Et hus, hvor kærlighedens lov
står over den,
som vi har selv bestemt
og sat så højt at næsten nær blir glemt.

7. Et hus, et helligt sted,
kirken vi stadig regner med,
når livet rammer os for hårdt,
når alt blir sort,
vi gerne favnes vil,
da er det kirkens hus vi kommer til.

Janne Mark 2010

NOTER

Salmen er skrevet året efter at politiet rømmede Brorsons kirke for en gruppe afviste asylansøgere, der havde søgt tilflugt i kirken for at undgå at blive udvist af landet. Dengang var der meget diskussion om, hvad en kirke kan og skal være, og digteren giver med salmen her sit bud: en kirke er et hus at komme til og et sted at søge trøst, når vi ikke har andre steder at gå hen.

Spørgsmål til salmen, der kan tages op med konfirmanderne:

- Hvad vil det sige, at kirken er bygget af sten, af ånd og krop?
- Hvad tror du, digteren mener med, at kærlighedens lov står over den, som vi har selv bestemt? – og er du enig i det?
- Hvad mener du, kirken er – og skal være – for et sted?

I morgen er der ogs' en dag

Alle har et ar et sted
Flyver højt, falder ned
Selv de dybeste sår de kan hele
Men i dag har du svært ved at se det
Og det' hårdt

Jeg henter dig et sted
Vi ser solen gå ned
Jeg har rødvin og smøger, du ta'r bare
Sidst var det mig
Og du var der

*Du er gået i sort
Du siger livet er lort
Du kan sove i tusinde år
Jeg er her når du vågner
Du føler dig svag
Men lyset vender tilbage
I morgen er der ogs' en dag
Uh...
Du føler dig svag
Men tro mig lyset vender tilbage
For i morgen er der ogs' en dag*

Du' ikk' til besvær
Skjul ikk' tårer her
For de løber så fint på din kind nu
Og det letter dit hjerte
Det ved du ogs' godt

*Du er gået i sort
Du siger livet er lort
Du kan sove i tusinde år
Jeg er her når du vågner
Du føler dig svag
Men lyset vender tilbage
I morgen er der ogs' en dag*

(Mellemspil)

*Du er gået i sort
Du siger...*

Andreas Odbjerg 2021

NOTER

Nej, dette er ikke en salme! Men den siger noget om, hvordan vi kan hjælpe hinanden med at få håbet tilbage, når alt "går i sort". Alle har et ar et sted, står der, dvs. alle har sit at slås med. Men hvis vi giver hinanden plads og holder fast og bakker op, også når det er svært – ja, så oplever man at håbet vender tilbage. I morgen er der også en dag... Ligesom påskemorgen fulgte efter langfredag. Gud gør livet nyt igen og igen og igen og...

Spørgsmål til salmen, der kan tages op med konfirmanderne:

- Hvad mener digteren, når han skriver: "For i morgen er der ogs' en dag"?
- Har du selv prøvet at "gå i sort" – hvis ja, hvad hjælper så dig med at få håbet og modet tilbage?
- Hvad vil det sige at "være der for hinanden"? – og hvornår er det let og hvornår er det svært at være der for andre?

Hold håbet op

1. Hold håbet op og hold det udstrakt foran mig,
her er en fremtid, her er liv, han er på vej.
Se, snefnug ligner noder i en symfoni,
jeg ser på himlen over dét, jeg lever i.

*Hold håbet op.
Stjernen viser vej.
Hold håbet op.
Mørket skjuler sig.
Hold håbet op.
Hold det foran mig.*

2. Vi venter midt i verset i en adventssang,
en stilhed efter stemmerne, der var engang.
Den hænger tungt i luften her som efter storm,
uroelig sitren førend verden får sin form.

*Hold håbet op.
Stjernen viser...*

3. En julerose er en smuk men ydmyg blomst,
jeg tænker på et ord, det er: Tilstedekomst.
En glød i mørket, og jeg mærker glæden ved,
han er på vej, det er et lys af evighed.

*Hold håbet op.
Stjernen viser...*

Dy Plambeck/Marianne Søgaard 2015

NOTER

Salmen er skrevet til adventstiden, men den skal alligevel med her. For dels handler den om håb – om det håb Jesus er og skaber, da han fødes ind i verden og Gud derved bliver en del af vores fortælling og verdens historie. Og dels handler den om at holde håbet op foran sig, som en lygte i mørket – at lade håbet vise vej, eller sagt med andre ord; at turde tro og leve på det, som man håber, jf. Hebræerbrevet 11,1: "Tro er fast tillid til det, der håbes på, overbevisning om det, der ikke ses."

Spørgsmål til salmen, der kan tages op med konfirmanderne:

- I salmen sættes der lighedstegn mellem håbet og Ham, der er på vej... Hvem tales der om?
- Hvad betyder "tilstedekomst" og hvordan hænger det sammen med resten af teksten?
- Hvad betyder det, når digteren skriver: "hold håbet op" – hvad tror du, hun mener med det?

Du, som har tændt millioner af stjerner

1) Du, som har tændt millioner af stjerner,
tænd i vort mørke en tindrende tro.
Du er vort lys, og du vogter og værner
os, så vi sover i tryghed og ro.

2) Tak for den lysende dag, der er gået,
gaven til os, dine hænder har rakt.
Tilgiv os det, som vi ikke fik nået,
tilgiv alt ondt, vi fik gjort eller sagt!

3) Tak for hver glæde, der fyldte vort hjerte,
hver gang du gjorde vort liv til en fest.
Hjælp os at bære hver byrde, hver smerte,
du ved alene, hvad tjener os bedst.

4) Tak for de mennesker, som blev vor støtte,
når vi fandt vejen besværlig at gå.
Hjælp os i morgen at hjælpe forknytte,
mød du os selv i de svage og små!

5) Du, som har tændt millioner af stjerner,
mørket i verden vil du byde trods.
Du er vor Far, den, der vogter og værner,
lys i det mørke, som kommer fra os.

Johannes Johansen/ Erik Sommer 1981

NOTER

Oprindeligt skrevet til FDFs landslejr i 1981. Og man kan da også næste fornemme stemningen, som man sidder der ved bålet og kigger op på stjernerne, mens man takker for dagen, der er gået.

Salmen er formuleret som en aftenbøn, begyndende med en henvendelse til Gud som skaber af de millioner af stjerner, der omgiver vores planet. Herefter 3 vers, der på hver deres måde siger tak for dagen, glæden og de mennesker, der støtter os, samt beder om tilgivelse, for det, vi ikke lykkedes med, hjælp til at bære de byrder, der hører livet til og hjælp til at løfte og støtte andre.

Spørgsmål til salmen, der kan tages op med konfirmanderne:

- Hvordan kan Gud tænde tro i os?
- Hvad betyder det, når digteren skriver: "Du ved alene, hvad tjener os bedst"?
- I sidste linje står der: "Lys i det mørke, som kommer fra os" – hvad tror du, det er for et mørke, digteren tænker på?

Dejlig er jorden

1. Dejlig er jorden!
Prægtig er Guds Himmel!
Skøn er sjælens pilgrimsgang!
Gennem de favre
riger på jorden
gå vi til Paradis med sang.

2. Tider skal komme,
tider skal henrulle,
slægt skal følge slægters gang;
aldrig forstummer
tonen fra Himlen
i sjælens glade pilgrimssang.

3. Englene sang den
først for markens hyrder;
skønt fra sjæl til sjæl det lød:
Fred over jorden!
Menneske, fryd dig,
os er en evig frelser fød!

B.S. Ingemann/Schlesisk

NOTER

Håbet i denne salme har flere strenge at spille på. For det første gennem en lovsang af Guds skaberværk og det liv vi er givet; livet er godt, som Gud også konstaterede ved skabelsen – og Guds godhed løber til alle tider og alle steder som en grundtone under tilværelsen. Og for det andet understreges det, at selvom tiden går og slægter afløses af nye generationer, så er Gud med os hele vejen.

Og så afsluttes den selvfølgelig med budskabet om, at Gud ønsker fred over jorden og at der er grund til at glæde sig, fordi Han har sendt sin søn til jord, for at frelse verden. Vi er med andre ord ikke overladt til os selv, men altid i Guds hænder.

Spørgsmål til salmen, der kan tages op med konfirmanderne:

- Hvad er pilgrimsgang og pilgrimssang for noget?
- I hvilke sammenhænge har du været med til at synge denne salme?
- Hvilken linje er efter din mening den vigtigste i salmen? – og hvorfor?

UNDERVISNINGSMATERIALE:

Hvordan underviser man i håb?

... ja, det er selvfølgelig et godt spørgsmål, for i modsætning til håbets søskende: tro og kærlighed kan håbet godt virke lidt flygtigt at få greb om.

Men netop i kristendommen er håbet allestedsnærværende både som gave, som begreb og som forpligtelse, så her er i hvert fald nogle bud på, hvordan man kan sætte fokus på det kristne håb i konfirmationsforberedelsen.

De forskellige øvelser kan bruges hver for sig og sammen, som det giver bedst mening for jer.

Quiz og byt om håb:

Forstør tabellen med spørgsmålene til A4, print ud og klip ud.

Giv hver konfirmand en seddel. Lad dem gå rundt mellem hinanden, finde sammen to og to og stille hinanden det spørgsmål, der står på sedlen. Når de hver især har spurgt og svaret på hinandens spørgsmål, bytter de seddel og går videre til en ny makker. Og sådan fortsætter det, indtil tiden er gået.

Følg op ved at spørge dem om det spørgsmål, de er endt med: Hvilket svar har de fået fra andre, og hvad tænker de selv?

Hvad tænker du, er det modsatte af håb?	Hvad giver dig håb?	Hvad håber du f.eks. på vil ske i dit liv?	Er håb en svaghed eller en styrke?
Hvordan føles det, når noget er håbløst?	Kan man leve uden håb?	Er det godt at håbe?	Er håb forbundet med tro?
Kan man have håb, selvom alt ser håbløst ud?	Kan man give håb til andre?	Er det vigtigt at håbe?	Kan man øve sig i at håbe?
Er håb noget, der kan gå i opfyldelse?	Er det naivt at håbe?	Kan håb være negativt?	Kan man håbe for andre?

Håb rimer på dåb!

Gennemgå dåbsritualet med dem omkring døbefonten og tal med dem om, hvad der er for et (eller flere) løfte(r) Gud giver os i dåben. Hvilket håb bliver lagt ind i os (grundfæstet) i dåben? Og hvad betyder det for os i vores liv, eks. at Gud er med os alle dage indtil verdens ende, at han bevarer din udgang og indgang til evig tid osv.? Med andre ord: hvorfor giver det særlig god mening, at håb rimer på dåb? Og hvorfor tror I, det er vigtigt for Jesus (missionsbefalingen), at give lige præcis det håb videre i dåben?

Læs eller lyt til Iben Krogsdals novelle: "Håbet"

Læs: [Microsoft Word - Håbet.docx \(konfirmandcenter.dk\)](#) eller lyt: [Håbet \(spreker.com\)](#) til novellen og tal efterfølgende om novellen sammen. Brug evt. disse spørgsmål:

- Hvad lægger I særligt mærke til?
- Hvad tænker I om, at fortælleren inviterer den hjemløse til juleaften? Kunne I have fundet på det samme?
- Hvis sweater og briller, tror I det er, de pakker ind som julegave til manden?
- Hvordan er det for dem at beslutte sig for at give det væk?
- Tror I, der er nogen uden for døren, da de går ud for at lukke op – og i så fald hvem?
- Hvorfor tror I, at novellen hedder "Håbet"?

Symboler: Lav tro, håb og kærlighed i ståltråd

Læs først kærlighedens højsang højt for konfirmanderne – gerne to gange - og tal med dem om tekstens mening. Kombinér evt. med salmen "Du spør mig om håbet" og tal med dem om, hvor man ser tegn på tro, håb og kærlighed i salmeteksten.

Kig på de klassiske symboler for tro (Kors), håb (anker) og kærlighed (hjerte) og tal om baggrunden for symbolerne – hvorfor symboliseres de som de gør, og hvordan hænger begreberne sammen med hinanden, dvs. kan der f.eks. være håb uden kærlighed, og tro uden håb? Hvad siger det om håb og håbets betydning for et menneske, at vi symboliserer det med et anker.

Form herefter symbolerne i kraftig ståltråd – enten som adskilte symboler eller ét samlet - og hæng dem op i konfirmandlokalet, kirken, våbenhuset eller hvor de ellers kan pynte.

Vælg et skriftsted om håb

Få konfirmanderne til at vælge et skriftsted, der giver dem håb (brug nedenstående og/eller find selv flere). Lad dem skrive det over på et A4 papir og bede dem om at dekorere papirets kant med tegninger/symboler, de forbinder med håb. Man kan også bruge salmeteksterne og bede dem om at vælge et vers eller en enkel linje, der særligt siger dem noget om håb.

*Vær frimodig og stærk, vær ikke bange og
bliv ikke forfærdet, for Herren, din Gud er
med dig.
Josva 1,9*

*Dit liv skal overgå middagssolen i styrke,
hvor det ser mørkt ud, skal det blive som
den lyse morgen.
Du kan være tryk, for der er håb,
du er under beskyttelse og kan trygt gå til
ro.
Job 11,17-18:*

*Herren er min hyrde, jeg lider ingen nød,
han lader mig ligge i grønne enge,
han leder mig til det stille vand.
Han giver mig kraft på ny,
han leder mig ad rette stier
for sit navns skyld.
Selv om jeg går i mørkets dal,
frygter jeg intet ondt,
for du er hos mig,
din stok og din stav er min trøst.
Sl 23,1-4*

*Jeg ved, hvilke planer jeg har lagt for jer,
siger Herren, planer om lykke, ikke om
ulykke, om at give jer en fremtid og et håb.
Jer 29,11*

*Herrens troskab er ikke hørt op, hans
barmhjertighed er ikke forbi, den er ny hver
morgen; din trofasthed er stor.
Klages 3,22-23*

*Sælges ikke to spurve for en skilling? Og
ikke én af dem falder til jorden, uden at
jeres fader er med den. Men på jer er selv
alle hovedhår talt. Frygt derfor ikke, I er
mere værd end mange spurve.
Matt 10, 29-31*

*Se, jeg er med jer alle dage indtil verdens
ende.
Matt 28,20*

*Frygt ikke, tro kun!
Mark 5,36*

*Jeg er verdens lys. Den, der følger mig, skal
aldrig vandre i mørket, men have livets lys.
Joh 8,12*

*For jeg er vis på, at hverken død eller liv
eller engle eller magter eller noget
nuværende eller noget kommende eller
kræfter eller noget i det høje eller i det
dybe eller nogen anden skabning kan skille
os fra Guds kærlighed i Kristus Jesus, vor
Herre.
Rom 8, 38-39*

*Fred efterlader jeg jer, min fred giver jeg jer;
jeg giver jer ikke, som verden giver. Jeres
hjerter må ikke forfærdes og ikke være
modløst!
Joh 14, 27*

Kortfilm: Vi, der blev tilbage

Se filmen: Vi, der blev tilbage (kan ses på filmstriben: [Filmstriben - Vi der blev tilbage](#)).

Tal efterfølgende om filmen – enten sammen eller i mindre grupper. Evt. ud fra følgende spørgsmål:

- Hvad er det for en verden, børnene lever i? – hvad præger den (tristhed, håbløshed, forfald, fravær, ensomhed etc.)
- Hvad sker der med de voksne, når de bliver grebet af angsten og mister håbet?
- Hvordan kan det være, at børnene ikke bliver ramt på samme måde som de voksne?
- Hvad gør det ved børnene, at Karlo går? (Oskar: "Det var som om, at Karlo tog noget af os med sig – en lille del af det håb, som boede inden i os")
- Hvordan reagerer de hver især på at blive efterladt?
- Hvad sker der med Ida?
- "Man kan altid gøre noget" sagde Ida til Oskar og han kommer i tanke om det, da det hele er allermest håbløst. Hvad gør han?
- Hvad sker der, da han kysser Ida
- Hvad sker der, da de tænder lyskæderne?
- Hvilken betydning har håbet for mennesker ifølge filmen?
- Hvordan undgår man at miste håbet?

Lav håbs-lys

Hver konfirmand får et hvidt bloklys. På bloklyset tegner de (med lysvoks a la det her: [Lysvoks, Ass. Farver, 25 ml, 20 Fl. | Varenr: 73510 - CChobby](#)) et symbol/billede på håb eller skriver en tekst, eks. et skriftsted om håb, eller noget, de håber på. Herefter går man i kirken og tænder lysene, evt. som en del af en afsluttende andagt.

Tænd lys

Tænd lys for håbet! Lad dem hver især tænde et lys for det, de håber på – gerne omkring døbefonten. Det kan være enkel lystænding, hvor de blot tænker, på det, de håber på, de kan sige det højt! Og så kan det kombineres med læsning af skriftsteder (se ovenfor) eller håbs-lys

